

STADEGOURIEZH DESKRIVAÑ

11

Stadegouriezh deskrivañ Hollekadurioù

11.1 DIVOUD AR STADEGOURIEZH DESKRIVAÑ

11.1.1 Digoradur

Boas eur da lavarout e teraou ar stadegouriezh arnevez war-dro 1660 gant labourioù John Graunt a-zivout feur mervel Londoniz. Stadegañ ur boblañs zo he niveriñ, savelañ feur ar genel, feur ar mervel enni, sevel krugell an oadoù anezhi, h.a. Eleze notañ doareoù stadek ar boblañs, e gerioù all doareoù a c’haller stadañ enni, doareoù o tennañ d’he stad ha . . . deurus evit ar Stad ivez! Hollad ar sifroù dastumet a ampar *stategoù* ar boblañs, ur *stadegenn* o vezañ ur studienn stadegel.

11.1.2 Lankadoù ur studienn stadegel

11.1.2.1 Dastum ar roadennoù stadek

Da gentañ penn ez eo dav despizañ resis an teskad da studiañ, d’an eil savelañ pizh an ditouroù hag an doare d’o gorren. Ha goude e vo kempennet, renket hag arouezet ar roadennoù e stumm taolennoù, kevregoù.

11.1.2.2 Dezrann roadennoù

Dezrann roadennoù a reer eus teskad ar c’halvezderioù stadegel o amkan deskrivañ, rummañ ha koazhañ ar reziù a vent vras. Diforc’hañ a reer :

- a) Eeunaat ar roadennoù niverel dre erlec'hiañ outo un nebeut arventennoù (kreizad, keitad, pementannerioù, h.a.).
- b) Digenaozañ an anadennoù kemplezh en o c'hedrannoù eeun. En un anadenn a-zalc'h ouzh an amzer evel ur priz da skouer, e vo digenaozet an anadenn en un tuadur hollek, argemmoù darnel (rannvloaziat, darvoudel).
- c) Studiañ an ereoù etre argemmoù div anadenn (keflen).

11.1.2.3 Kevandod

An holl zisoc'hoù gounezet dre an dezrann a vo kevandodet ha dedalvezet diouzh ret evit an darganañ (diaweladoù hinouriel, dilennel, armerzhel, h.a.).

11.2 POBLAÑS, UNVEZIOÙ STADEGEL, DOAREENN

11.2.1 Poblanañ ha hiniennoù

Poblanañs a reer eus nep teskad studiet gant ar stadegouriezh, na pa ve tud evel en orin, pe ergorennoù louet pe c'houbar : karbedoù ur c'hevredad, kenderc'h ur greanti, teskad ar gwallzarvoudoù c'hoarvezet e-doug ur bloaz, koskor ur stal, h.a. E-lec'h poblañs e lavarer a-wechoù *egor stadegel*. Elfennoù seurt teskad zo an *unvezioù stadegel*, anvet ivez *hiniennoù*. Nep isteskad zo ur *standilhon*.

Evel lavaret amañ diaraok e vern savelañ pervezh an teskadoù studiet hag o bevennoù da gentañ.

11.2.2 Doareenn

Bezef ur poblañs Ω , amparet gant unvezioù. Da stadegañ ar poblañs e ranker gwehaniñ hiniennoù an egor stadegel dre ardaoliñ dezho un pe lies doare stadek, ar pep stadekañ o vezañ ar c'hementadoù. Nep gwehanadur stadegel a reer *doareenn* anezhañ. E se e saveler ur gevreizhenn — anvet c'hoazh *stadekadur* — o kevredañ pep unvez ouzh ur werzhad hepken, anvet modelezh. E se ez eo kenster gwehanadoù stadegel, gwerzhadoù ar stadekadur, gwerzhadoù pe vodelezhioù an doareenn, ha stadekâdoù zoken. Daou seurt doareennoù a vez diforc'het.

11.3 STADEKADUR DOAREADEL HA KEMENTADEL

11.3.1 Stadekadur doareadel

Ur stadekadur zo *doareadel* ma n'eo ket muzuliadus e werzhadoù — ar modelezhoù — ketep. Da skouer : rev, micher, liv, merkoù, h.a. Modelezhoù ur gwehanadur doareadel zo reollinoù (pe rummoù) un destladur savelet evit ma ve pep hinienn kevredet ouzh ur reollin hepken, ar reollinoù o vezañ digembez ha dizilerc'h.

11.3.2 Stadekadur kementadel

Kementadel eo ur stadekadur mard eo muzuliadus pe verkadus e werzhadoù, eleze mard int niveroù. E gerioù all boasoc'h : pep modelezh a'n doareenn zo un niver. Da skouer : an oad, ar vent, gorread an atantoù, hoali klogorennoù, h.a. Diforc'hañ a reer :

11.3.2.1 Stadekadurioù arskarek

E werzhadoù bezus zo niveroù goubar : niver bugale un tiegezh, niver pezhioù un ti, niver micherourion ur chanter, h.a.

11.3.2.2 Stadekadurioù kendalc'hek

E werzhadoù bezus zo a-gentouez anvevenn ha diforzh en un entremez roet. Da skouer : treuzkiz ur pezh, bec'h un dileizhenn, gwrezverk ur c'horf, tizh ul loc'hell, h.a. Dre vras, an holl vrasterioù o tennañ d'an egor (regad, gorread, ec'honad), d'ar pad (hoali, oad), d'an tolz (pouez, bec'h), pe c'hoazh d'ur c'henaos a'r brasterioù-se (tizh, kas) zo gwehanadurioù stadegel kendalc'hek.

Da studiañ un doareenn gendalc'hek e saveler rummoù (pe : troc'hadoù) gwerzhadoù bezus a ampar modelezhoù an doareenn. Ar rummoù-se a c'hell kaout heledoù arstalek pe argemmus. Dav merzhout e koller stlenn oc'h erlec'hiañ troc'hadoù ouzh roll ar gwehanadoù.

11.3.2.3 Heuliad stadegel

Bezetañ $X : \Omega \rightarrow D$ ur stadekadur eus ar boblañs (bevennek) Ω etrezek un teskad D amparet gant ar k gwerzhad eus un doareenn. An heuliad

$(x_1, x_2, \dots, x_i, \dots, x_k)$ eus ar k modelezh a vez anvet *heuliad stadegel*.

EVEZHIADENN 1:

Bezef $n_i = \text{Card } X^{-1}(\{x_i\})$ niver an unvezioù (Sl. **12.1.2.1**) dezho ar werzhad x_i dre ar stadekadur X . Heuliad an daouac'hoù (x_i, n_i) gant $i \in \{1, 2, \dots, k\}$ a c'hell ivez bezañ desellet evel an heuliad stadegel.

EVEZHIADENN 2:

En degouezh ma studier div zoareenn X, Y — eleze ur stadekadur divvent (X, Y) — war ur boblañs pe ur standilhon e reer heuliad stadegel divvent eus heuliad an daouac'hoù disoc'hoù $((x_1, y_1), (x_2, y_2) \dots, (x_n, y_n))$.